

Keiserinna Majesteet Aleksandra Feodorowna.

Keisri Majesteet Nikolai II.

657715245
Tartu Ülikooli Ramatukogu
ARHIIVKOGU

KRM PT-4254

Meie kalli Walitlejapaari

Keisri Majesteedi

Keiserinna Majesteedi

Nikolai II. ja Aleksandra Feodorowna

Kroonimise püha

on käes. Kirikute kellad helisewad ja kutsuwad rahwast tähtsal päewal palwele. Armas koorilaul ja pajuamäng kõlab, lipud lehwiwad, hooned on pargadega ja esimeste kewade rohiliste ehtedega kaunistatud. See kõik on ilus ja kohane väljaspidine pidu märk ja pidurdõmu awaldus. Kuidas on aga meie seispidine inimene kallil päewal ehitud? Küsimine: mil wiisil sünnib ristiiinimesel, ehk üleüldse mil wiisil sünnib haritud inimesel pidupäiwi mööda saata?

Sünnine on maailma seatud tööd tegema ja oma palehigi sees leiba jõoma. Aga inimene ei jõua mitte päew päewa ja tund tunni kõrwal elu aja tööd teha. Sünnise keha tarwitab wahetewahel puhkust ja ta waim meelelahutust ja äratust. Sünnise waimujõuuga on lugu niisama kui wibuga; kui see alati minna tõmmatud seisab, kaotab ta oma winnamise jõuu ära ja saab kõlbmataks. Sünnisel, kes ühtelugu ilma wahetpidamata katsuks oma igapäewast tööd teha, tuleks niisamajugune lugu kätte, ta ei suudaks, wiimati enam midagi teha. Sünnise waim tarwitab wahel meelelahutust, lõbustust päewatööde ja murede wahel.

Küsimine on aga tähtjas küsimine: misjugune peab see lõbustus ja meelelahutus olema, et temast ka tõesti kasu on, et inimene pääle meelelahutuse rõõmsa meelega ja uue jõuuga tööle wiiks hakata?

Sünnisega võib lõbustuse juures lugu niisama minna kui loomaga, kes kewadel talwifest wangist lahti pääses ja wabaduse rõõmu sees kepsu lühes jeda mitte tähele ei pannud, et ta järjule kaldawerele ehk mäerinnakule oli sattunud, kust ta üle pää taela alla langes ja raskeid wigastusi ehk ka surmagi sai. Mida kitsam sünnise filmaring on, jeda hõlpsamine võib see juhtuda, mida vähem rahwas haritud, mida vähem ta filmad seesugustes küsimustes selgitatud, jeda rohkem ähwardab teda hädaoht, iseäranis ka lõbustuste põllul. Kes laiemalt maailmas on käinud ja mitmesuguste rahwaste lõbustusi näinud, see teab kui suur wahet ühe ja teise rahwa lõbustuste wahel on. Sõnnimata rahwad peawad ka pühapäiwi ja pidupäiwi, aga nende ajawitidused ja lõbud on toored, üleüldine jõõmine ja joõmine on jääll pääasi ja jelle järeldusel ei puudu ka kallimised ja kisklemised ning kõiksugu paha ja kombeta elu. Misjugune lõbu ei too neile mitte meelelahutust, waimu äratust, waid kujuk nende waimu weel allapoole, teeb neid tummaks, tõntsiiks, nõdraks ja haigeks keha kui waimu poolest. Kui nemad pääle pidupäewa jälle oma igapäewasesse töösse hakkawad, siis on nad roidunud ja wäsinud, nende meel on tujane ja nukker, jagedaste on kehäl weel haiguse muhud ja haawad külles.

PT

1877

329-13

Mõnest metsrahvast teatakse rääkida, et kui nende pidupäew tulemas on, siis nende naised kokku koguvad ja seega pidule ette valmistawad, et ühte taimet suus näriwad, jeda kokku ühe poti sisse sülgawad, kus see näritud segi käärima läheb. Selle läila joogiga teewad siis need waesed metsinimesed endid pidupäewal joobnuks ja möllawad siis omas uimastuses ja tooruses kui hullud. Aga ka nii mõnigi teine rahwas, keda enam mitte metsrahwaks ei wõi nimetada, ei tea omal pihhadel ja pidupäewadel paremat lõbu kui ennast joobnuks juna ja kõlwatumat elu elada.

Roguni teine lugu on haritud rahwa lõhudega. Need lõbud toowad igapäewase töö kõrwal puhkust, äratust, waimuallendust. Juba wanal ajal näeme, kuidas Jumala ärawalitud rahwas, Israeli lapsed, iga aasta üleilbiseid pihhasid pidasiwad, nagu näit. lehtmajade pihha kõrbes olemise mälestuseks. Ja muinasasja kõige rohkem haritud rahwas, kuulus Greeka rahwas, pidas mitmesuguseid pidusid, kuhu selle rahwa liikmed kõigist maanurkadest kokku kogusiwad, et wõidumängusi ja kehaharjutuste ning waimutööde wõistlust püält waadata ja kuulata. Tänawu on neid pidusid Greekamaal aastatuhandate järele ehitamest korda peetud ja selle wahega, et niid terwe maailma rahwad jääl üksteisega wõistlesiwad. Praeguse aja Inglise ja Inglise keelsetel on oma wõidumängud, wõidumängud jne; Helweetsialastel ja mõnel muul haritud rahwal oma wõidu märgilastmise ja kehaharjuse ehk turnipidud. Niisugused pidud wõiwad, kui nad hästi ja otstarbe kohaselt on korraldatud, terwele rahwale suureks kaswastuse abinõuks olla. Sest nende läbi laguneb rahwa jekka tahtmine ja püüdmine niisuguste kasulikkude harjutuste päale, kui pidul ette tuuakse. Ja rahwa ühenduse tundmus ja isamaa armastus saawad nende läbi palju äratust. Muud kui jeda peab aga hoolega waatama, et nende pidude pääl hää kõrwal ka kõlwatut ja paha asja leida ei oleks, sest see laguneb siis ka nende pidude läbi hõlpsaste laiali.

Meie Eesti rahwas on suuri üleilbiseid pidusid juba weerand sada aastat pidanud. Nendel pidudel on laul ja mäng pääasi olnud. Laul ja mäng on ilus kunst ja kaunis ajawiide, aga meie suurte pidude eestawa wõiks weel mõndagi pidi laiendada. Wõiks näituseks kehaharjutused ka jekka wõtta, mis pidu eestawas laulu ja mängu wahel hääks wahelduseks oleks. Weiksemate pidude pääl wõiks sellega enne algust teha. Rihelkondadesse, waldadesse asugu turnijate seltskonnad, linnadesse muidugi ka, kes wabail aegadel asjatundja juhatusel harjutawad, siis wähematel kohalistel pidudel ja wiimaks üheskoos suuritel üleilbistel pidudel ette astuwad. Zuhatust selles asjas wõiks siinseilt turnimise õpetajalt ja Soome turnijeltidelt saada. — Näitlemiskunst nõuab juba isearalijst õppimist, harjutust, osawust ja andi, aga ka neid saab meie rahwa seas leiduma, kes sellel põllul midagi wõiwad teha, kui nad jeks omale kõrgema hariduse on omandanud. Ka kirjatoodes wõib hää järeldusega wõistlust pidada.

Meie juures on pidudel senini siin ja jääl wahel kahjuks weel wana toore aja jäli leida olnud, mida iga isamaa sõber kõigejt wäest peab püüdma kaotada. Wõtame ühe näituse. Kusagile walda ehk külasse on uue aja toidu esimesed türed hakanud tungima; meeled hakkawad juba ärkama, aga ei suuda ommeti weel üsna täiesti wana

Meie kalli Walitlejapaari

Keisri Majesteedi

Keiserinna Majesteedi

Mikolai II. ja Aleksandra Feodorowna

Kroonimise püha

PT

1877

329-131

on käes. Kirikute kellad helisewad ja kutsuwad rahwast tähtsal päewal palwele. Armas koorilaul ja pajuamäng kõlab, lipud lehwiwad, hooned on pargadega ja esimeste kewade rohiliste ehtedega kaunistatud. See kõik on ilus ja kohane väljaspidine pidu märg ja pidurõõmu avaldus. Kuidas on aga meie seispidine inimene kallil päewal ehitud? Küsimine: mil wiisil sünnib ristiniimesel, ehk üleilbse mil wiisil sünnib haritud inimesel pidupäiwi mõõda saata?

Inimene on maailma seatud tööd tegema ja oma palehigi sees leiba sööma. Aga inimene ei jõua mitte päew päewa ja tund tunni kõrwal elu aja tööd teha. Inimese keha tarwitab wahetewahel puhkust ja ta waim meelelahutust ja äratust. Inimese waimujõuuga on lugu niisama kui wibuga; kui see alati winna tõmmatud seisab, kaotab ta oma winnamise jõuu ära ja saab kõlbmataks. Inimesel, kes ühtelugu ilma wahetpidamata katjaks oma igapäewast tööd teha, tuleks niisamajugune lugu kätte, ta ei suudaks, wiimati enam midagi teha. Inimese waim tarwitab wahel meelelahutust, lõbustust päewatööde ja murede wahel.

Nüüd on aga tähtjas küsimine: misjugune peab see lõbustus ja meelelahutus olema, et temast ka tõesti kasu on, et inimene pääle meelelahutuse rõõmsa meelega ja uue jõuuga tööle wõiks hakata?

Inimesega wõib lõbustuse juures lugu niisama minna kui loomaga, kes kewadel talwises wangisi lahti pääses ja wabaduse rõõmu sees kepsu liikies seda mitte tähele ei pannud, et ta järjule kaldaweerele ehk mäerinnakule oli sattunud, kust ta üle pää taela alla langes ja raskeid wigastusi ehk ka surmagi sai. Mida kitsam inimese filmaring on, seda hõlpsamine wõib see juhtuda, mida vähem rahwas haritud, mida vähem ta filmad seefugustes küsimustes selgitatud, seda rohkem ahwardab teda hädaoht, iseäranis ka lõbustuste põllul. Kes laiemalt maailmas on käinud ja mitmesuguste rahwaste lõbustusi näinud, see teab kui suur wahet ühe ja teise rahwa lõbustuste wahel on. Harimata rahwad peawad ka pühasid ja pidupäiwi, aga nende ajawiidused ja lõbud on toored, üleiligne söömine ja joomine on jälle pääasi ja selle järeldusel ei puudu ka kaklemised ja kisklemised ning kõiksugu paha ja kombeta elu. Niisugune lõbu ei too neile mitte meelelahutust, waimu äratust, waid kirjub nende waimu weel allapoole, teeb neid tummaks, tõntsiks, nõbraks ja haigeks keha kui waimu poolest. Kui nemad pääle pidupäewa jälle oma igapäewasesse töösse hakkawad, siis on nad voidunud ja wäsinud, nende meel on tufane ja nukker, jagedaste on kehale weel haiguse muhud ja haawad külles.

Mõnest metsrahwast teatakse rääkida, et kui nende pidupäew tulemas on, siis nende naised kokku koguwad ja seega pidule ette valmistawad, et ühte taime juus näriwad, seda kokku ühe poti sisse sülgawad, kus see näritud segi käärima läheb. Selle läila joogiga teewad siis need waesed metsinimesed endid pidupäewal joobnuks ja möllawad siis omas uimastuses ja tooruses kui hullud. Aga ka nii mõnigi teine rahwas, keda enam mitte metsrahwaks ei wõi nimetada, ei tea omal pihadel ja pidupäewadel paremat lõbu kui ennaft joobnuks juua ja kõlwatumat elu elada.

Koguni teine lugu on haritud rahwa lõbudega. Need lõbud toowad igapäewase tööd kõrwal puhkust, äratust, waimuüldust. Juba wanal ajal näeme, kuidas Jumala ärawalitud rahwas, Israeli lapsed, iga aasta üleilbiseid pühasid pidasiwad, nagu näit. lehtmajade püha kõrbes olemise mälestuseks. Ja muinasasja kõige rohkem haritud rahwas, kuulus Greeka rahwas, pidas mitmesuguseid pidusi, kuhu selle rahwa liikmed kõigest maanurkadest kokku kogusiwad, et wõidumängusi ja kehaharjutuste ning waimutööde wõistlust päält waadata ja kuulata. Tänapäew on neid pidusi Greekamaal aastatuhandate järele jälle esimest korda peetud ja selle wahega, et nüüd terve maailma rahwad jälle üksteisega wõistlewad. Praeguse aja Inglastel on oma wõidumängud, wõidumängud jne; Helweetsialastel ja mõnel muul haritud rahwal oma wõidu märgilastmiste ja kehaharjuse ehk turnipidud. Niisugused pidud wõiwad, kui nad hästi ja otstarbe kohaselt on korraldatud, tervele rahwale suureks kaswastuse abinõuks olla. Sest nende läbi laguneb rahwa sekk tahtmine ja püüdmine niisuguste tahtluste harjutuste pääle, kui pidul ette tuuakse. Ja rahwa ühenduse tundmus ja isamaa armastus saawad nende läbi palju äratust. Muud kui seda peab aga hoolega waatama, et nende pidude pääl hää kõrwal ka kõlwatut ja paha asja leida ei oleks, sest see laguneb siis ka nende pidude läbi hõlpsaste laiati.

Meie Eesti rahwas on suuri üleilbiseid pidusi juba weerand sada aastat pidanud. Nendel pidudel on laul ja mäng pääasi olnud. Laul ja mäng on ilus kunst ja kaunis ajawiide, aga meie suurte pidude eestkawa wõiks weel mõndagi pidi laiendada. Wõiks näituseks kehaharjutused ka sekk wõtta, mis pidu eestkawas laulu ja mängu wahel hääks wahelduseks oleks. Weiksemate pidude pääl wõiks sellega enne algust teha. Kihelkondadesse, waldadesse asugu turnijate seltskonnad, linnadesse muudugi ka, kes wabail aegadel asjatundja juhatusel harjutawad, siis vähematel kohalistel pidudel ja wiimaks ühestoos suuritel üleilbistel pidudel ette astuwad. Suhatus selles asjas wõiks siinseilt turniniise õpetajalt ja Soome turniseltsidelt saada. — Näitlemiskunst nõuab juba iseäralist õppimist, harjutust, osawust ja andi, aga ka neid saab meie rahwa seas leiduma, kes sellel põllul midagi wõiwad teha, kui nad sekk omale kõrgema hariduse on omandanud. Ka kirjatöödes wõib hää järeldusega wõistlust pidada.

Meie juures on pidudel senini siin ja jälle wahel kasjaks weel wana toore aja jälgi leida olnud, mida iga isamaa sõber kõigest wäest peab püüdma taotada. Wõtame ühe näituse. Kusagile walda ehk külasse on uue aja koidu esimesed kiired hakanud tungima; meeled hakkawad juba ärkama, aga ei suuda ommeti weel üsna täiesti wana

rumaluse und filmist peletada. Wõetakse nõuiks uuema aja kombe järele pidu pidada, mida üksna õigusega senise kõrtsilõbu asemele joodwitakse seada. Aga paraku wana haputaigen tuleb undegi pidupaika ligi. Näitemängu mängimise ehk kontserdi andmise paigale tuuakse korwidega õlut, muusikandid, lauljad ja näitlejad joowad seda endist kõrtsijooki ikka edasi, mitmed nendest jääwad purju ja nende ettefanded, mida nad waewaga harjutanud, lähewad halwaste. Eht purjus inimene enese arwates küll kõik kõige paremine teeb, näeb rahwas ommeti kobe ära, kuidas lugu on. Meesterahwast lauljatel on hääled ära, ehk nad kannawad laulu joobnud tooni ja mõnuga ette, mis kuuljatele wastumeelt on. Päältkuljad lähewad koju ja ei kiida seda uut lõbu mitte, sest et nad sääl hääd ei ole näinud. „Mina nende joomist ja laukumist waatama ei lähe“, ütleb üks ja teine ning jääb teineford kodu. Pidutoimepanejad kõnelewad siis „rahwa tuimusest“ ja „osawõtmitse puudusest“, aga ei näe ära, et süü nende enda juures on. Paljud lauljad ja näitlejadgi jääwad kõrwale, sest „minul ei ole raha ega tahtmist nendega ühes juua“, ütleb üks ja „mina ei falli purjus inimesi“, ütleb teine — ja toimefond on jällegi mõne parema laulja ehk mängija kaotanud. Ja need lauljad ja mängijad, kes jääwad, harjuwad, kui joomine seltsis ikka edasi kestab, aegamööda jooma ja largewad otse niisama alla poole kui kõrtsis käies. Sest seltsist saab siis rahwas ainult halba eestuju ja mõistlikuks peab neid perewanemaid nimetama, kes oma nooremaid inimesi seefugusesse seltsi ei lase, waid neile mujal paremat ajawõidust katsumad muretseda.

Koguni teine lugu on selle seltsiga, kes kõrtsiga ühes ka kõrtsi joogid, wiina ja õlle, omalt poolt pidudelt eemale jätab; sääl edeneb laulu ja mängu õppimine ja harjutus, sinna läheb iga mõistlik inimene häämeelega tegewaks liikmeks, sinna tullakse rõõmuga päält kuulama ja waatama, ja nii edeneb haritud lõbu ja meelegahtuse õtsumine jõudsal sammul. Kus edeneb haridus mitte ei suuda neid kahjulisi kombeid kõrwale heita, sääl läheb rahwas langemisele, olgu see rahwas muudu ka kes teab kui arwurikas ja tubli. Ärgem lastem enast suurte rahwaste halwadest kombetest efsitaba ja ärgem ütlegem mitte: nii on sääl ja sääl, kuidas wõiks see siingi teisiti olla; suur rahwas suudab suuri kahjusi kauemine wälja kanda ja ei lange nii hõlpsaste nende alla kokku, sest et tal suurem jõuud tagawaraks on; siisgi püüawad iga rahwa, ka kõige suurema rahwa isamaalased kõigest jõuust kahjulisi kombeid kaotada, miks ei peaks seda siis üks weike rahwas tegema, kellel iga wähemgi kahju palju tähendab. Ja see kahju, mis joomine meile juures sünnitab, ei ole mitte weike, waid määratu suur. Kui elada tahame, siis hoidkem filmad lahti. „Tulewik on karskete rahwaste päralt,“ ütleb Belgialane Dr. Belval. „Haridus on kindel tugi, see on kaitseks isamaal,“ ütleb Soome laulik. — Kui selles sihis tööd teeme, siis ilustame isamaad, siis edendame, tublistame oma rahwast, siis alles wõime puhta südamega laulda:

Mu isamaa, mu õnn ja rõõm,

Kui kaunis oled ja!